

Fimmtudaginn 27. marz 1958.

Nr. 5/1958. **Samband íslenzkra samvinnufélaga**

(Vilhjálmur Jónsson hrl.)

gegn

Fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs og gagnsök

(Sigurður Ólason hrl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómara Hæstaréttar.

Lögtaksmál til heimtu á söluskatti og útflutningssjóðsgjaldi.

Dómur Hæstaréttar.

Benedikt Bjarklind, fulltrúi borgarfógeta, hefur kveðið upp hinn áfrýjaða úrskurð.

Aðaláfrýjandi, sem hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 16. janúar þ. á., gerir þær dómkröfur, að hinn áfrýjaði úrskurður verði felldur úr gildi og að synjað verði um framkvæmd lögtaks. Svo krefst hann og málskostnaðar fyrir héraðsdómi og Hæstarétti að mati Hæstaréttar.

Gagnáfrýjandi, sem hefur áfrýjað máli þessu af sinni hálfu með stefnu 22. marz þ. á., að fengnu áfrýjunarleyfi sama dag, gerir **aðallega** þær dómkröfur, að lagt verði fyrir fógeta að framkvæma lögtak hjá aðaláfrýjanda fyrir kr. 28.690.00 auk dráttarvaxta og kostnaðar og að aðaláfrýjanda verði dæmt að greiða honum málskostnað fyrir báðum dómum að mati Hæstaréttar. Til vara krefst hann þess, að hinn áfrýjaði úrskurður verði staðfestur og að sér verði dæmdur málskostnaður fyrir Hæstarétti úr hendi aðaláfrýjanda að mati Hæstaréttar.

Um tölulið 1 í úrskurði fógetaréttar.

Með skírskotun til þeirra raka, sem greind eru í hinum áfrýjaða úrskurði, verður að álykta, að samkvæmt b-lið 22. gr. laga nr. 100/1948, sbr. lög nr. 96/1956, beri að reikna söluskatt af efnisvörum þeim, sem um ræðir í þessum tölulið, svo og útflutningssjóðsgjald samkvæmt 20. gr. laga nr. 86/1956. Eigi er sýnt fram á nein þau atvik, er leyst geti aðaláfrýjanda undan skyldu til að standa skil á sköttum þessum,

þótt hann hafi ekki heimt þá af viðskiptamönnum sínum. Ber því að staðfesta ákvæði hins áfrýjaða úrskurðar um, að lögtak skuli fram fara fyrir sköttum þeim og gjöldum, sem hér ræðir um, kr. 22.182.00, auk dráttarvaxta og kostnaðar.

Um 2. tölulið í úrskurði fógætaréttar.

Telja verður, að þau ákvæði laga, sem nefnd eru hér að framan, taki einnig til þeirra efnisvara, sem um ræðir í þessum lið, sbr. einkum orðin „sala eða afhending“ í b-lið 22. gr. laga nr. 100/1948, sbr. lög nr. 96/1956, enda verður að líta svo á, að aðaláfrýjandi sé a. m. k. að jafnaði kaupandi umræddra vara gagnvart seljanda þeirra og láti þær síðan viðskiptamanni sínum í té, eftir að hafa unnið að þeim. Eigi getur það leyzt aðaláfrýjanda undan skyldu til að standa skil á sköttum þessum, þótt Skattstofa Reykjavíkur hafi nokkur undanfarin ár eigi krafist aðaláfrýjanda um söluskatt af þessum efnisvörum. Ber fógæta því einnig að framkvæma lögtak fyrir þeim sköttum og gjöldum, sem um ræðir í þessum lið, söluskatti að fjárhæð kr. 2.169.00, og útflutningssjóðsgjaldi að fjárhæð kr. 4.339.00, samtals kr. 6.508.00, auk dráttarvaxta og kostnaðar Verður því fjárhæð sú, sem gera ber lögtak fyrir, samtals kr. 28.690.00, auk dráttarvaxta og kostnaðar.

Eftir þessum úrslitum þykir rétt, að aðaláfrýjandi greiði gagnáfrýjanda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, samtals kr. 5000.00.

Dómsorð:

Lögtak skal fram fara hjá aðaláfrýjanda, Sambandi íslenzkra samvinnufélaga, fyrir kr. 28.690.00 ásamt lögmæltum dráttarvöxtum frá gjalddaga til greiðsludags og kostnaði.

Aðaláfrýjandi greiði gagnáfrýjanda, fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs, kr. 5000.00 í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti að viðlagðri aðför að lögum.

Úrskurður fógætaréttar Reykjavíkur 23. desember 1957.

Í máli þessu, sem tekið var til úrskurðar hinn 13. þ. m., hefur gerðarbeiðandi, fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs, krafizt lögtaks hjá gerðarþola, Sambandi íslenskra samvinnufélaga vegna raf-tækjaverkstæðis þess, fyrir álögðum og ógreiddum söluskatti og útflutningssjóðsgjaldi fyrir 1.—3. ársfjórðung 1957, að upphæð kr. 28.690.00.

Réttarkröfur gerðarbeiðanda eru þær, að hið umbeðna lögtak verði leyft fyrir framangreindri upphæð ásamt dráttarvöxtum frá gjalddaga til greiðsludags og öllum kostnaði við hina umbeðnu lögtaksgerð, þ. á m. kostnaði við eftirfarandi uppboð, ef til kemur. Ennfremur, að sér verði úrskurðaður málskostnaður að mati réttarins.

Gerðarþoli gerir hins vegar þær réttarkröfur, að synjað verði um hið umbeðna lögtak og að sér verði úrskurðaður málskostnaður að mati réttarins.

Almennur lögtaksúrskurður fyrir söluskatti og útflutningssjóðsgjaldi fyrir 3. ársfjórðung 1957 var kveðinn upp hinn 5. nóvember s.l. og birtur í dagblöðum bæjarins.

Mál þetta var þingfest hinn 13. þ. m. og tekið til úrskurðar samdægurs, að afloknum munnlegum málflutningi.

Málavextir eru þessir: Við álagningu söluskatts og útflutningssjóðsgjalds fyrir 3. ársfjórðung 1957 gerði Skattstofan gerðarþola að greiða m. a. söluskatt og útflutningssjóðsgjald fyrir 1.—3. ársfjórðung vegna rafmagnsverkstæðis gerðarþola, sem hér segir:

1. Af sölu úr eigin raftækjaverzlun til verka, er rafmagnsverkstæðið hefur framkvæmt, kr. 268.659.42. Er 3% söluskattur af því kr. 7.394.00 og 6% útflutningssjóðsgjald kr. 14.788.00, alls kr. 22.182.00.

2. Af efnivörum, keyptum hjá öðrum vegna sama, kr. 78.828.00, en 3% söluskattur af því er kr. 2.169.00 og 6% útflutningssjóðsgjald kr. 4.339.00, alls kr. 6.508.00.

Hin umkröfðu gjöld verða þannig alls kr. 28.690.00, og er enginn ágreiningur um tölur þessar, heldur aðeins deilt um gjaldskylduna.

Gerðarþoli hefur mótmælt skattaálagningu þessari sem rangri og ólöglegri og hefur orðið samkomulag um að leita úrskurðar fógætaréttar um réttmæti hennar og af því er mál þetta risið.

Af hálfu gerðarbeiðanda er því haldið fram, að hin umkröfðu gjöld í máli þessu séu rétt á lögð og tvímælalaust löglega sam-

kvæmt eftirfarandi lagaákvæðum: 22 gr. laga nr. 100/1948, sbr. 3. gr. laga nr. 96/1956 og 20. gr. laga nr. 86/1956. Því er haldið fram, að skattskyldan nái til þeirra vara, er teknar séu af eigin birgðum verkstæðisins og unnið er að á því, vara, sem afhentar eru úr raftækjaverzlun gerðarþola og unnið er að á verkstæðinu, og vörur, sem keyptar eru að eða fengnar eru úti í bæ eða annars staðar og unnið er að á verkstæðinu. Bent er á, að í b-lið 22. gr. laga nr. 100/1948 sbr. lög nr. 96/1956 segi, að greiða skuli 3% söluskatt af sölu eða afhendingu, vinnu og þjónustu látnna í té af iðnaðarmönnum og iðnfyrirtækjum. Rafmagnsverkstæði gerðarþola teljist án efa þar til, enda sé vinnan unnin af rafvirkjum. Og þótt um venjulegt viðgerðarverkstæði væri að ræða, sé skattskyldan samkvæmt b-lið 22. gr. áðurgreindra laga allt að einu fyrir hendi. Þá taki skattskyldan samkvæmt þessu lagaákvæði til allrar sölu og afhendingar, vinnu og þjónustu, sem rafmagnsverkstæðið láti í té. Skattskyldan taki ekki aðeins til sölu á vörum, heldur einnig til afhendingar, enda segi í greininni sala eða afhending. Það nægi því, að varan sé látin í té af verkstæðinu, enda beri ákvæðin í 3. mgr. 22. gr. það með sér, að skattskyldan taki einnig til vöruskipta, eigin úttektar og afhendingar án endurgjalds, en þá skal miða við almennt gangverð í samskonar viðskiptum. Það skiptir því ekki máli, hvernig vörurnar séu komnar í verkstæðið eða hvernig þær séu látnar af hendi. Skattskyldan taki því ekki aðeins til vara, sem séu á verkstæðinu, þegar viðgerðin byrji, heldur einnig til vara, sem fengnar séu úr verzlun gerðarþola, sem sé í sambandi við verkstæðið, og til vara, sem keyptar eru eða fengnar úti í bæ eða annars staðar, og nægilegt sé, að vörur þessar séu látnar í té á eða af verkstæðinu. Það sé og eðlilegt, að ekki sé gerður munur á þessu þrennu og sé þetta allt skattskyldt. Með því þurfi ekki að sundurliða viðskiptin og verði þau þannig öll skattskyld. Í samræmi við þetta og til þess að taka af allan vafa um það, að þetta sé allt skattskyldt, séu ákvæðin í síðari hluta a-liðs 22. gr., þar sem það sé ekki talið til skattfrjálsrar sölu eða afhendingar smásölu eða smásölufyrirtækja, ef aðili hefur framleitt eða unnið að vörum þeim, sem hann selur eða lætur af hendi. Það sé því nægilegt, að unnið hafi verið að vörunum á verkstæðinu. Kunnugt sé, að bæði söluskatturinn og útflutnings-sjóðsgjaldið séu að öðrum þræði aðflutningsgjöld og sé því augljóst, að þegar skýra eigi orðin „að vinna að“ og „aðvinnsla“ í a-lið 22. gr. og í 3. mgr. sömu greinar, verði að gera það í sam-

ræmi við tolllögin, sem séu undirstaða söluskattsins og útflutningssjóðsgjaldsins að öðrum þræði, en í 4. gr. laga nr. 90/1954, um tollskrá o. fl., segir: „Nú eru munir sendir til útlanda til viðgerðar, þvotta, bleikjunar, litunar, gyllingar, silfrunar eða annarrar aðvinnslu og þeir breyta ekki svo eðli sínu við aðvinnslna, að úr verði nýir hlutir . . .“. Þannig sé einföld viðgerð aðvinnsla. Sé hér enn stefnt að því, að öll viðskipti viðgerðarverkstæða séu skattskyld, eins og eðlilegt sé. Í samræmi við þetta sé einnig undanþágan í 16. tölulið c-liðs 6. gr. söluskattsreglugerðarinnar nr. 161/1956. Álitid hafi verið, að til þess að ekki væri tekinn söluskattur af efnissölu skipaviðgerðarverkstæðanna, þyrfti sérstakt undanþáguákvæði í söluskattsreglugerðina, en samkvæmt B-lið 23. gr. laga nr. 100/1948 séu viðgerðir á skipum undanþegnar söluskatti. Eins og í upphafi 22. gr. laga nr. 100/1948 sbr. lög nr. 96/196 segi, sö söluskattskyldan bundin við atvinnufyrirtæki og aðra skattskylda aðilja. Það geti því hægliega komið fyrir, að tiltekin vinna, sala eða afhending komi ekki undir söluskattskyldu, t. d. þegar eigandi rafmagnstækis gerir sjálfur við tæki sitt, enda þótt samskonar viðgerð sé söluskattskyld í sambandi við skattskyldan atvinnurekstur. En þessi munur skeri ekki úr um skattskylduna. Hann verði til við ákvæði laganna. Loks er því haldið fram af hálfu gerðarbeiðanda, að framkvæmd og innheimta söluskattsálagningar á þann rekstur gerðarþola, er hér um ræðir, hafi jafnan verið með þeim hætti allt frá árinu 1949 og fram til þessa dags, að lagt hafi verið jafnt á vinnu sem vörur og efni, er um verkstæði gerðarþola fór 3% sölus-kattur, sem iðnað en ekki sem smásölu. Sé það ljóst af rsk. nr. 8 og rsk. nr. 9 styðji einnig þá staðhæfingu, að þannig hafi jafnan verið lagður söluskattur á slíkan rekstur. Það sé að vísu rétt, að frá árinu 1953 hafi Skattstofan heimilað gerðarþola að draga frá við söluskattsframtal efnisútvegum frá öðrum raftækjasölum en eigin raftækjasölu, en þar sé um ranga framkvæmd Skattstofunnar að ræða, sem skapi gerðarþola engan rétt né hefð til undanþágu frá rétttri framkvæmd gildandi lagaákvæða.

Gerðarþoli færir fram til stuðnings máli sínu eftirfarandi rök: Fyrir raftækjaverkstæði því, er hér á í hlut, gerir hann grein á eftirfarandi leið: Verkstæðið taki að sér viðgerð á ýmsum raftækjum svo og raflagnir í hús. Sá háttur sé hafður á, að ýmist leggi viðskiptamennirnir til sjálfir allt efni og varahluti eða að verkstæðið útvegi efni og varahluti hjá raftækjasölu gerðarþola eða öðrum raftækjasölum. Í fyrra tilfellinu komi að sjálfsögðu ekki

til söluskattskyldu, en ef hinn hátturinn sé á hafður, sé nú af Skattstofunni lagður söluskattur og útflutningssjóðsgjald á smásöluverð varanna. Raftækjaverkstæðið taki þó enga þóknun fyrir þessa fyrirgreiðslu, hvort sem það kaupi vöruna hjá raftækjaverkstæði gerðarþola eða útvegi hana hjá öðrum raftækjasala. Sé það ljóst af rsk. nr. 4—7. Af þeim sé og ljóst, að um sé að ræða bein viðskipti milli þeirra, er unnið er fyrir, og þeirra, sem keypt er af, og enn fremur, að um hrein smásöluviðskipti sé að ræða. Álagningu þessa byggi Skattstofan á b-lið 22. gr. laga nr. 100/1948, sbr. lög nr. 96/1956, og 20. gr. laga nr. 86/1956. Umboðsmaður gerðarþola kveður hann alltaf hafa litið svo á, að viðskipti þau, er hér sé um að ræða, falli undir a-lið 22. gr. laga nr. 100/1948, enda hafi framkvæmd laganna verið hagað á þann hátt. Hins vegar hafi gerðarþoli alla tíð innheimt og greitt gjöld samkvæmt b-lið sömu lagagreinar af þeirri vinnu og þjónustu, sem látin hefur verið í té á verkstæðinu, enda sé ekki um þau deilt í máli þessu. Um það sé ekki hægt að deila, að sala smásölufyrirtækisins Raftækjasala S.Í.S. sé „smásala“ í skilningi a-liðs 22. gr. nefndra laga, enda hafi verið skilað 2% söluskatti af allri þeirri sölu frá 1949 til ársloka 1956. Hins vegar sé fráleitt að halda því fram, að það skapi gjaldskyldu samkvæmt b-lið lagagreinarinnar, að starfsmaður frá rafmagnsverkstæði gerðarþola útvegi hlut frá Raftækjasölu S.Í.S. eða annarri raftækjasölu. Augljóst virðist, að mörkin milli a- og b-liðs 22. gr. laga nr. 100/1948 beri að draga þannig, að undir a-lið falli öll viðskipti, sem til smásölu geti talið, en b-lið hvers konar iðnaðarframleiðsla, ásamt öðru, sem talið er berum orðum í stafliðnum. Eins og bent hafi verið á, selji raftækjaverkstæði gerðarþola ekki vörunar, heldur útvegi þær eða kaupi fyrir reikning viðskiptamannsins hjá smásala, án þess að taka nokkra þóknun fyrir, svo sem ljóst sé af rsk. nr. 4—7. Hin álögðu gjöld, sem sé um krafið í máli þessu, séu byggð á verðmæti þessarra vara frá verzlun og því ekki á verðmæti neinnar aðvinnslu eða framleiðslu á vörum. Af því leiði, að viðskipti þessi falli beint undir a-lið 22. gr. laga nr. 100/1948, sbr. lög nr. 96/1956. Orð margnefndrar lagagreinar um framleiðslu eða vinnu að vörum merki að sjálfsögðu það, að iðnaðarmaður breyti hlut verulega, t. d. smíði stól úr óunnum borðum. Ef engin breyting sé gerð á keyptum hlut, geti ekki verið um framleiðslu eða aðvinnslu að ræða. Breyting og aðvinnsla á slíkum hlut þurfi að vera verulegur hluti af andvirði hlutarins, til þess að slík viðskipti getið fallið undir b-lið greinarinnar. Benda megir á það, að gjöld þau, sem um

ræðir í máli þessu, séu ekki skattar á hendur gerðarpóla. Atvinnu-fyrirtækjum sé falið að innheimta þessi gjöld af viðskiptavinum sínum og skila þessu geymslufé til ríkissjóðs, sbr. hæstaréttardóm 1953, bls. 142. Í máli þessu sé upplýst og viðurkennt, að gerðar-póli hafi ekki innheimt hjá viðskiptavinum sínum þau gjöld, sem hér sé krafð um. Geymslufé sé því ekki fyrir hendi. Þegar af þeirri ástæðu geti ekki komið til greina, að gerð þessi nái fram að ganga, þar sem gerðarpóli hafi farið eftir reglum Skattstofu Reykjavíkur, sem fram til þessa hafi talið umrædd viðskipti falla undir b-lið margnefndrar lagagreinar. Gerðarpóli hafi því ekki haft ástæðu til að innheimta þessi gjöld og hafi engar reglur eða fyrirmæli brotið, með því að innheimta ekki þessi gjöld. Fráleitt sé því að krefja hann um þessi gjöld „úr eigin vasa“. Enn megi benda á, að rafmagnsverkstæði hér verði að hafa löggiltan raf-virkjameistara til að standa fyrir verkstæðinu. Í 2. lið 3. gr. lög-gildingarskilyrða rafmagnsvirkja á orkusvæði Rafmagnsveitu Reykjavíkur frá 28. september 1951 sé svo ákveðið, að rafvirkjar skuli hafa smásöluleyfi til þess að geta öðlast löggildingu. Bendi það ótvírætt til þess, að talið hefur verið, að rafmagnsverkstæði hafi almennt smásölu með höndum.

Rétturinn telur, að rétt sé að fjalla hér fyrst um þá gjaldaálag-ningu eina, er byggð er á sölu efnis frá eigin raftækjasölu gerðar-póla, en taka síðar til sérstakrar meðferðar þær gjaldakröfur, er byggðar eru á efnisútvegum frá öðrum raftækjasölum. Verður því fjallað um þessi atriði hvort í sínu lagi hér eftir undir tölu-lið 1 og 2.

Um 1.: Ákvæðin um söluskatt og útflutningssjóðsgjald er að finna í lögum nr. 100/1948, sbr. lög nr. 96/1956, og í 20. gr. laga nr. 86/1956. Í 22. gr. fyrst greindra laga, sbr. lög nr. 96/1956, 3. gr., segir:

„Af sölu og annarri veltu atvinnufyrirtækja og annarra skatt-skyldra aðilja skal greiða söluskatt samkvæmt eftirfarandi regl-um:

A. Af sölu eða afhendingu smásala eða smásölufyrirtækja, þar með talin pöntunarfélög, skal ekki greiða söluskatt, enda hafi að-iljar þessir eða aðiljar í félagi eða í sambandi við þá ekki framleitt eða unnið að vörum þeim, sem þeir selja eða láta af hendi.

B. Greiða skal 3% söluskatt af annarri sölu eða veltu, þar með talin umboðslaun, sala eða afhending, vinna og þjónusta látin í té af iðnaðarmönnum og iðnfyrirtækjum, matsölu, veitinga- og gisti-

húsum, sýningar í kvikmyndahúsum, leikhúsum, flutningastarfsemi, lausafjárleiga og þess háttar“.

Það verður að ráða það af hinu víðtæka orðalagi í b-lið greinar þessarrar: „Greiða skal 3% söluskatt af annari sölu eða veltu, þar með talin umboðssala, sala eða afhending, vinna og þjónusta látn í té af iðnaðarmönnum og iðnfyrirtækjum . . .“, að söluskatt svo og útflutningssjóðsgjald, sbr. lög nr. 86/1956, 20. gr., beri að greiða að efnivörum sem þeim, er hér um ræðir. Þessi skilningur fær og stuðning í a-lið sömu lagagreinar, þar sem sala eða afhending smásala eða smásölufyrirtækis er undanþegin greiðslu söluskatts, þó að því tilskildu, að aðiljar þessir eða aðiljar í félagi eða í sambandi við þá hafi ekki framleitt eða unnið að vörum þeim, er þeir selja eða láta af hendi. Og að því er það tilfelli varðar, er hér um ræðir, getur enginn vafi leikið á um náð samband milli raftækjaverkstæðis gerðarpola og raftækjasölu hans. Og á það er og að líta, að þótt hvergi í framangreindum lögum sé að finna nokkra skýrgreiningu á því, hvað átt sé við með því „að vinna að“ né heldur sé hana að finna í greinargerðum með frumvörpum laganna né í umræðum um þau, þá verður að telja, að orðalag þetta sé mjög rúmt. Og um sumar þær efnivörur, er hér koma til greina, er a. m. k. fullvíst, að þær krefjast þó nokkurrar „aðvinnslu“. Svo er t. d. um rafleiðslur og rör o. fl. Þá er og orðalag eins og „afhending“ og „láta af hendi“ einnig mjög rúmt.

Samkvæmt því, er nú hefur verið rakið, telur rétturinn ljóst, að af framangreindri efnisnotkun raftækjaverkstæðis gerðarpola beri honum að greiða söluskatt og útflutningssjóðsgjald samkvæmt framangreindum lagaákvæðum, ef ekki kemur fleira til, og verður nú vikið að því hér á eftir.

Áður hafa verið raktar þær málástæður umboðsmanns gerðarpola, að framkvæmd Skattstofunnar á álagningu og innheimtu söluskatts gerðarpola vegna þess reksturs er hér um ræðir, hafi verið með þeim hætti, að gerðarþoli hafi ekki ástæðu til að innheimta og skila söluskatti af þessum viðskiptum, að söluskattur sé ekki skattur á hendur því atvinnufyrirtæki, er innheimtir hann, að framtal gerðarpola til söluskatts af þessum rekstri hafi verið óbreytt frá árinu 1949 til ársloka 1956 og að Skattstofan hafi allan þann tíma talið þessi viðskipti til „smásölu“ og lagt söluskatt á þau sem slík.

Af rsk. nr. 8, útdrætti Skattstofu Reykjavíkur úr framtölum Sambands íslenzkra samvinnufélaga, ásamt tilheyrandi fylgiskjölum, verður hins vegar að ráða, að við endanlega álagningu sölu-

skatts á gerðarþola á árunum 1949 til 1954 hafi jafnan verið lagt á raftækjaverkstæði gerðarþola 3% söluskattur af seldri vinnu og efnisnotkun frá raftækjasölu gerðarþola. Upplýst er hins vegar í málflutningi, að endanleg álagning söluskatts á gerðarþola fyrir árin 1955—1956 hefur enn ekki farið fram. Við flutning málsins hefur einnig komið fram viðurkenning umboðsmanns gerðarþola á því, að á árinu 1954 hafi Skattstofan gert þá breytingu á framtali gerðarþola til söluskatts, að hún hafi þá bætt margumræddri efnisnotkun gerðarþola við framtalda selda vinnu rafmagnsverkstæðis hans og lagt í einu lagi 3% söluskatt á vinnu og efnisnotkun. Hafi gerðarþoli greitt þann skatt, enda þótt hann teldi hann óréttmætan, en þá hafi ekki munað svo miklu á heildarskattinum, að taka þætti því að standa í deilum um það.

Rétturinn getur fallið á þá skoðun umboðsmanns gerðarþola, að söluskattur og útflutningssjóðsgjald séu ekki skattar á hendur þeim aðilja, er standa ber skil á honum til innheimtumanns ríkissjóðs, heldur sé um að ræða gjöld, sem honum ber að innheimta hjá viðskiptamönnum sínum og standa skil á til innheimtumanna ríkissjóðs. Hins vegar er á það að líta, að þeir aðiljar, sem innheimta ber þessi gjöld, ábyrgjast skilvísa greiðslu þeirra, sbr. 24. gr., 4. mgr. laga nr. 100/1948, og verður af því ákvæði að ráða, að ekki skipti máli, hvort þeir hafi látið undir höfuð leggjast að innheimta skattinn hjá viðskiptamönnum sínum, en samkvæmt 26. gr. sömu laga, sbr. 3. gr. laga nr. 112/1950, má hækka verð vöru og þjónustu, sem söluskatti nemur, og söluskatt samkvæmt 22. gr. laganna skal bæta álagningarlaust við söluverð. En af því, sem hér hefur verið rakið um eðli söluskatts og útflutningssjóðsgjalds, leiðir, að skilningur og framkvæmd skattayfirvalda á álagningu og innheimtu þessara gjalda getur leitt til þess, að þau verði ekki með réttu innheimt hjá söluskattsskyldum aðilja, enda þótt samkvæmt réttum lagaskilningi hefði átt að leggja þau á og innheimta. Þannig mundi ekki að dómi réttarins vera hægt að krefja fyrirvaralaust um söluskatt í valdi 4. mgr. 24. gr. laga nr. 100/1948, ef framkvæmd og skilningur skattayfirvalda hefði um lengri tíma verið með þeim hætti, að sá, er skattinn hefði átt að innheimta, hafði ástæðu til að ætla að vara eða þjónusta væri ekki söluskattsskyld og hefði því ekki krafið skattinn af viðskiptamönnum sínum. Í máli því, er hér um ræðir, kemur þessi ástæða þó ekki til greina, þar sem telja verður, að gerðarþola hafi mátt vera ljóst, að honum bæri að innheimta og standa skil á söluskatti og útflutningssjóðsgjaldi af efnisvörum þeim, sem hér er um að

ræða. Verður að telja það ljóst af rskj. nr. 8 og viðurkenningu umboðsmanns gerðarþola á álagningu og greiðslu söluskatts hans á árinu 1954, sem áður hefur verið rakin.

Um gjaldaupphæð þessa liðs lögtakskröfunnar, kr. 22.182.00, er enginn ágreiningur. Með vísan til þess, er hér hefur verið rakið að framan, verður því að taka til greina kröfu gerðarbeiðanda um framkvæmd hins umbeðna lögtaks, að því er þennan lið lögtakskröfunnar snertir.

Um 2.: Upplýst er í málinu og viðurkennt af umboðsmanni gerðarbeiðanda, að allt frá árinu 1953 hafi Skattstofan heimilað gerðarþola að draga frá á söluskattsframtali sínu þá efnisnotkun, er hér um ræðir, og hafi verið um það ágreiningslaust samráð milli Skattstofunnar og gerðarþola, að af þessari efnisnotkun bæri ekki að innheimta og greiða söluskatt. Gerðarþoli hefur því fram til þessa haft fulla ástæðu til að innheimta ekki hjá viðskiptamönnum sínum söluskatt né útflutningssjóðsgjald við tilkomu þess af þessari efnisnotkun. Niðurstaða réttarins verður því þegar sú, með nánari vísan til þess, er rakið er hér að framan undir tölulið 1 um áhrif skilnings og framkvæmdar skattayfirvalda á álagningu og innheimtu söluskatts, að synja beri um framkvæmd hins umbeðna lögtaks, að því er varðar þennan lið lögtakskröfunnar.

Af hálfu gerðarbeiðanda hefur þess sérstaklega verið beiðt, að rétturinn kveði skýrt á um greiðsluskyldu söluskatts og útflutningssjóðsgjalds, að því er varðar viðskipti sem þau, er um fjallar undir tölulið 1 og 2 hér að framan. Rétturinn lítur svo á, að luhverk hans sé það eitt að kveða af eða á um framkvæmd hinnar umbeðnu lögtaksgerðar og sé það ekki í hans verkahring að kveða á um frekari lagaskýringar en nauðsynlegar eru til niðurstöðu þeirrar úrlausnar. Rétturinn getur því ekki orðið við þessari beiðni umboðsmanns gerðarbeiðanda, fremur en ráða má af því, er rakið hefur verið hér að framan.

Af því, sem nú hefur verið rakið, verður niðurstaða réttarins sú, að leyfa ber framkvæmd hins umbeðna lögtaks fyrir kr. 22.182.00 ásamt dráttarvöxtum frá gjalddaga til greiðsludags.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Því úrskurðast:

Hið umbeðna lögtak skal fara fram fyrir kr. 22.180.00 ásamt lögmæltum dráttarvöxtum frá gjalddaga til greiðsludags.

Málskostnaður fellur niður.